

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
ÁLLAMTUDOMÁNYI ÉS KÖZIGAZGATÁSI KAR
CIVILISZTIKAI INTÉZET

OPUSCULA CIVILIA

Nagy Barna Krisztina

*Néhány gondolat a szindikátusi
szerződésről jogtörténeti aspektusban*

Nagy Barna Krisztina¹

Néhány gondolat a szindikátusi szerződésről jogtörténeti aspektusban²

A gazdasági életben meghatározó szerep jut a gazdasági célú együttműködések alakító és befolyásoló szerződéses kapcsolatoknak és tipikusan azoknak a szerződéseknek, amelyek nevesítve nem jelennek meg a ma hatályos Polgári Törvénykönyvben,³ azaz kodifikálásra nem kerültek. Ezek az egyedi megállapodások a nevesített és kodifikált kontraktusok kereteit szétfeszítik, azt elhagyják annak érdekében, hogy a felek az egymás közötti viszonyaikat a lehető legrugalmasabban és számukra a legelőnyösebb módon szabályozzák. Ezek a szerződési konstrukciók a valóságban a Ptk-ban nem nevesített vegyes megállapodások formájában vagy nevesített, de a Ptk-ban nem kodifikált atipikus szerződések formájában jelenhetnek meg.⁴ Nem túlzás, ha azt állítom, hogy ezen megállapodások egyike manapság igen nagy érdeklődésre és népszerűsége tart számot a gazdasági élet szereplői körében. Fakad ez abból, hogy egy jogszabály által nem szabályozott kooperációt testesít meg a felek között, és - többek között a szabályozatlanságából fakadóan – a gazdasági élet valamennyi résztvevője számára ismeretlen, amit egyrészt az érintett tájékozatlansága indukál vagy az, hogy a jogalkotás sem érett meg a szerződés kodifikálására, ezért jogszabály formájában nem válik transzparenssé. A tájékozottabb olvasó már biztosan sejti, hogy a fenti néhány sor a szindikátusi szerződésről szól, arról az atipikus együttműködésről, amely a rendszerváltozás időszakától *újra* gondolkodásra készíti a jogalkotót és a jogalkalmazót egyaránt, ami nem véletlen, hiszen a szindikátusi szerződés, a szindikátus és megannyi szinonimája igen komoly múltra tekint vissza a magyar magánjogban. A tanulmány célja ennek az atipikus együttműködésnek bemutatása a jogtörténet szemüvegén keresztül, párhuzamot vonva a mai magyar magánjog által ismert szindikátusi szerződéssel. Hogy erre sor kerülhessen, érdemesnek tartom tanulmányom a szindikátusi szerződés rövid

¹ Egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar, Civilisztikai Intézet valamint az NKE Államtudományi és Közigazgatási Kar Doktori Iskolájának másodéves doktorandusz hallgatója.

² A tanulmány a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Karán a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15. „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” című projekt keretében készült.

³ 2013. évi V. törvény, a továbbiakban: Ptk.

⁴ A kérdésről lásd bővebben: *Papp Tekla* „Atipikus szerződések” (Opten Kiadó, Budapest, 2015.)

ismertetésével kezdeni, majd ezt követően térnek rá a szindikátusi szerződés - jogtörténeti szempontból is releváns - jellemzőinek bemutatására.

1. A szindikátusi szerződés

A szindikátusi szerződés bemutatását érdemesnek tartom egy igen aktuális dilemma, mégpedig a Ptk. kapcsán felmerült és a társasági jogi szabályanyagot érintő diszpozitivitás kógencia vita felől megközelíteni. A szindikátusi szerződés kapcsán a cégnyilvánosság elve és a transzparencia képez – többek között – igen súlyos kérdést, ugyanis a szindikátusi szerződés jogszabály által nem szabályozott atipikus kooperációs kontraktus⁵, és jogszabályi rendelkezés vagy kötelező előírás hiányában a szindikátusi megállapodás a cégiratok részét nem képezi, a cégbírósághoz benyújtásra nem kerül, így az valamennyi kívülálló, a szerződésben nem részes fél számára rejtve marad, ami a szerződő felek számára előnyös, míg minden(ki) más szempont(já)ból hátrányos megoldás. Ezt az állapotot a társasági jog 1997-es II. Gt.⁶ óta ismert alapvetően kógens szabályozása hívta életre. Ugyanis a túlzottan szigorú, eltérést alig engedő szabályozás a feleket arra készítette, hogy egyéb megállapodásaikat a társasági szerződést megkerülve, külön háttérmegállapodásban szabályozzák. Ez egyrészt az átláthatóság sérelmével járt, másrészt pedig a társaságot és annak működését meghatározó szerződéses viszony megkettőződéséhez vezetett. A társaság működését elsődlegesen a társasági szerződés, másodlagosan pedig a szindikátusi szerződés határozta meg, ez utóbbi természetesen csak az abban részes felek szempontjából, ami az alapvető és a kiindulópontban meghatározott problémát okozza a szindikátusi jellegű megállapodások tekintetében. A bírói gyakorlat a két szerződés egymáshoz való viszonyát igen korán tisztázta és úgy foglalt állást, hogy a szindikátusi szerződés bár önálló⁷ kontraktus, abból érvényesen kötelmi jogi kötelezettségvállalások keletkeznek, de járulékos is, mert pusztán a társasági szerződésen felüli többletkötelelem rögzítésére biztosít lehetőséget. Ez a megállapítás pedig oda vezet, hogy a szindikátusi szerződéssel szemben a társasági szerződés elsőbbséget élvez, mert ez utóbbi kiegészítéseként vehető figyelembe.⁸ Az átláthatóság sérelmére reagálva a jogalkotó az újonnan megalkotott Polgári Törvénykönyvben a diszpozitív szabályozás mellett tört lándzsát. Ennek ételmében a gazdasági társaság tagjai, alapítói nem pusztán a jogi személy létesítésére irányuló szándékukról dönthetnek szabadon, hanem annak szervezeti és működési szabályait is maguk alakítják ki. Mindezt a jogalkotó a magánautonómia tiszteletben tartásával

⁵ (...) a szindikátusi szerződésben a gazdasági társaság tagjai a társaságon belül egymással szembeni kapcsolatukat, együttműködésüket és elvárásaikat szabályozzák. *Balásházy Mária* „A szindikátusi szerződés a társasági és a polgári jog határán” (Gazdaság és Jog, 1993/5., 16. p.)

⁶ 1997. évi CXLIV. törvény a gazdasági társaságokról

⁷ VB 1997/1.

⁸ BH 1998.89.

indokolja, ennek pedig csak azok az esetkörök szabhatnak határt, ha valamely rendelkezés a hitelezői érdekeket, a kisebbség érdekeit vagy a törvényes működést sértené vagy veszélyeztetné. Meglátásom szerint ez a hármas feltétel túl tág határokat szab, mintegy gumiklauzulaként értékelhető és nagyban a bírói gyakorlat szerepére helyezi a hangsúlyt, ami jogbizonytalanság kialakulásához vezet, köszönhetően a még kiforratlan ítélkezési gyakorlatnak. A jogalkotó azonban tartja azon álláspontját, miszerint a kógens szabályozás olyan felesleges és indokolatlan korlátokat állít a felek elé együttműködésük során, amit sem a közérdek védelme, sem a hitelezői érdekek védelme, sem a törvényes működés biztosítása iránti igény nem követel meg. Vagyis a kógens szabályozás a magánautonómia indokolatlan korlátozásaként fogható fel és ez eredményezi azt a korábban felvázolt állapotot, ami szerint a gazdasági társaság tagjai a társasági jogi kereteket részben elhagyva, a polgári jog talaján, a magánautonómia elvéből fakadó szerződési szabadság intézményét felhasználva szindikátusi és egyéb háttérmegállapodásokat kötnek.⁹

2. A szindikátusi szerződés gyökerei a magyar jogban

A szindikátusi szerződés magyar jogtörténeti előzményeivel ez idáig egyetlen szerző sem foglalkozott tüzetesen és mélyrehatóan.¹⁰ Így hát indokoltnak mutatkozik annak felkutatása, vajon honnan is eredeztethető ez a magyar jogban sajátos és egyedi szerződéstípus. Kutatásaim során arra a megállapításra jutottam, hogy a szindikátus előzményeit az 1800-as évek második felében kell keresnünk. Ezt megelőzően a szindikátusról vagy bármilyen speciális kooperációt létrehozó szerződésről írásos forrást nem találunk. Kézenfekvőnek mutatkozott tehát, hogy elsődlegesen a korabeli kereskedelmi és magánjogi tankönyveket lapozzam fel már csak azért is, mert hatályos magánjogunkban szerződéses jogintézmény lévén a polgári jog, a szerződés tartalma révén pedig a társasági jog területén bukkan fel a leggyakrabban a szindikátusnak nevezett megállapodás. Ezen elgondolás mentén azt szeretném bemutatni, hogy a kereskedelmi jog hogyan vélekedik a szindikátusról, majd ezt követően a magánjogi tankönyvek a szindikátusi szerződés szempontjából releváns szerződési jogára kívánok kitérni és a vizsgált kontraktust a kötelmi jog szemszögéből kívánom bemutatni.

⁹ A Polgári Törvénykönyvhöz fűzött törvényi indokolás alapján.

¹⁰ Egyetlen hazai szerző, *Kolben György* „A szindikátusi szerződés” (Közgazdasági és Jogi Kvk., Budapest, 1996, 11-14. pp.) című monográfiájában ad eligazítást és nagyon rövid áttekintést a szerződés eredetét illetően.

2.1. Szindikátus a kereskedelmi jogban

Az 1800-as évek második fele, mint vizsgált időszak legfőbb kereskedelmi jogi jogforrása az 1875. évi XXXVII. törvénycikk, a kereskedelmi törvény¹¹ volt. A törvény első részében a kereskedőkre és a kereskedelmi társaságokra, második részében a kereskedelmi ügyletekre vonatkozóan tartalmazott szabályokat azzal a megkötéssel, hogy amennyiben kereskedelmi ügyekben a Kt. rendelkezést nem tartalmaz, akkor a kereskedelmi szokások, ennek hiányában pedig a magánjog szabályai irányadóak.¹² A kereskedelmi társaságok közül a közkereseti társaságot, a betéti társaságot, a részvénytársaságot és a szövetkezetet szabályozta a Kt., és valamely kereskedelmi társaság alapításához társasági szerződésre volt szükség, valamint az alapítás tényét a társaság székhelye szerint illetékes törvényszék felé be kellett jelenteni a cégjegyzékbe történő felvétel okán. A törvény értelmében a kereskedelmi társaságok cégnevük alatt jogokat szerezhettek és kötelezettséget vállalhattak, ingatlan javakra tulajdont és egyéb jogokat szerezhettek, valamint perelhettek és perelhetőek voltak,¹³ csakúgy mint a ma hatályos gazdasági társaságok. Azonban a Kt. azokat az alkalmi egyesüléseket, amelyek közös haszon vagy veszteségre, egy vagy több kereskedelmi ügylet tekintetében keletkeztek, nem ismerte el kereskedelmi társaságként.¹⁴ Ugyanis a kereskedelmi társaságok „kereskedelmi ügyletekkel *iparszerűleg* vagy mint a részvénytársaságok és szövetkezetek más ügyletekkel is, de mindenesetre *állandóan* foglalkoznak, oly egyesülés különbözik, mely csak *egy vagy több ügylet* tekintetében keletkezik, és mely közönségesen alkalmi társaságnak nevezetik (...).”¹⁵ Tehát a legnagyobb különbség a kereskedelmi társaságok és az alkalmi egyesülések között az volt, hogy míg a kereskedelmi társaság huzamosabb létre szervezett jogalany, amely jogi személyiséggel bír, továbbá cégneve és székhelye is van, saját (elkülönült) vagyonnal rendelkezik és az alapítókat az alapításkor bejelentési kötelezettség terheli, továbbá a tagi felelősség is speciálisan alakul az egyes társasági formáknál, amiről a Kt. külön rendelkezik, mindez az alkalmi egyesülésről nem mondható el. Ezek rövidebb időre szervezett kooperációk, amelyek egy vagy kisebb számú ügylet¹⁶ lebonyolítására szerveződnek,¹⁷ jövőben kötendő ügyletek tekintetében vagy akár

¹¹ a továbbiakban: Kt.

¹² Kt. 1.§

¹³ Kt. 63.§

¹⁴ Kt. 62.§

¹⁵ *Schnierer Gyula* „A kereskedelmi törvény magyarázata” (Franklin társulat, Budapest, 1876., 6.p.)

¹⁶ Az ügylet tárgya lehet például az, ha „többen összebeszélnek, hogy felhasználva az alacsony gabonaárakat, valakitől nagyobb mennyiségű gabonát vásároljanak, hogy azt később nyereséggel eladják.” *Nagy Ferenc* „A

feltételeken is keletkezhetnek,¹⁸ sem székhelye, cégneve, saját vagyona nincs, állandó viszonyt (szervezet) nem létesítenek,¹⁹ alapítására nézve speciális bejelentési kötelezettség nincs és írásbeli szerződés sem szükséges, egymás közötti jogviszonyaikban az a szerződés az irányadó, amely az alkalmi egyesülést létrehozta,²⁰ a tagi felelősség egyetemleges, harmadik személyek irányában, mint társaság nem szerepelnek.²¹ Az ilyen egyesüléseket Apáthy István a „consortium” és „syndicatus” megnevezéssel illeti,²² Nagy Ferenc azonban leszögezi, hogy a consortium más alkalmi egyesülésre is használtatik és a syndicatus alatt néha egészen más értetik (főként más európai és tengeren túli országokban).²³ Azonban az olyan egyesülés, melynél a tagok sem közös hasznot nem kapnak, sem közös veszteségben nem részesülnek, alkalmi egyesülésnek nem tekinthető.²⁴

2.2. Szindikátus a magánjogban?

Amilyen nagy érdeklődésre tartott számot a kereskedelmi jogban a szindikátus, olyannyira kicsi ez a szám a magánjogban. A szindikátusról és a kartellről is legfeljebb néhány mondat erejéig tesznek említést a kor szerzői. Azonban a magánjogi szabályok vizsgálata így is indokolt, hiszen a szindikátus, mint kötelmi együttműködés alapját a szerződés adja, így nélkülözhetetlen a kötelmi jogi szabályok vizsgálata.

A vizsgált időszakban hatályos magánjogi kódex, ami vezérfonalként szolgál, főként a szerződéses jogviszonyok tekintetében, nincs. Erre a szokásjog²⁵ és a bírói döntések

magyar kereskedelmi jog kézikönyve, különös tekintettel a bírói gyakorlatra és a külföldi törvényhozásokra. (Az Atheneum Irodalmi és Nyomdai Rt. kiadása, Budapest, 1904., 228. p.)

¹⁷ „Céljük a szándékolt vállalatot megalapítani illetve a kérdéses papírok kibocsátását biztosítani olyképen, hogy a syndikátus a kibocsátott értékpapírokat vagy azoknak egy részét meghatározott árfolyam mellett átveszi s azokat nagyobb árfolyam mellett eladni törekszik.” Nagy Ferenc „A magyar kereskedelmi jog kézikönyve, különös tekintettel a magyar bírói gyakorlatra” (Az Atheneum R. Társulat kiadása, Budapest, 1884., 156-157. p.)

¹⁸ Apáthy István „Kereskedelmi jog tekintettel a nevezetesebb európai törvényekre” (Az Eggenberg-féle Könyvkereskedés Kiadása, Budapest, 1886., 150.p)

¹⁹ Apáthy I. i.m. 150. p.

²⁰ Apáthy I. i.m. 151. p.

²¹ Apáthy I. i.m. 150. p.

²² Hasonlóan: Nagy Ferenc i.m. 156. p. „Az ilyen alkalmi egyesülések konzorciumoknak vagy syndikátusoknak neveztetnek.” Kuncz Ödön „A magyar kereskedelmi jog és váltójog tankönyve” (Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1938. Budapest, 121. p.)

²³ Nagy F. (1904) i.m. 229. p.

²⁴ Semmitőszék 1879. évi 12675. számú határozata (Döntvénytár, XXIII. k., 62. l.)

²⁵ Magyarországon igény mutatkozott egy egységes magánjogi kódex elkészítésére, ám ez egészen az 1959. évi IV. törvény 1960. január 1-jei hatályba lépéséig váratott magára. Azonban előzményként számos olyan jogszabály-tervezet említhető, amelyek alapjaiban határozták meg a magyar magánjogi gondolkodást és a joggyakorlatot egyaránt. A jogtörténeti teljességre törekvés igénye nélkül említhető e körben Magyarország Magánjogi Törvénykönyvének javaslata 1928-ból (a továbbiakban: Javaslát), amely törvényi erőre soha sem emelkedett.

hivatottak, ezeken túl pedig még a magánjogi tankönyvek adnak útmutatást. Ez utóbbiak szolgálnak a tanulmány ezen részének forrásául. Hasonlatosan a ma hatályos magánjogunkhoz, szűkebből szemlélve a szerződési jogunkhoz, a magánautonómia folytán a felek szabadon határozhattak arról, hogy kívánnak-e szerződést kötni, hogy valóban egymással kívánnak-e szerződni és milyen szerződést, illetve azt milyen tartalommal kívánják megkötni. Tehát a szerződéskötési szabadság, a partnerválasztási szabadság, valamint a tartalomalakítás szabadsága illette meg a leendő szerződő feleket,²⁶ azaz „a felek önmaguknak szabtak törvényt.”²⁷ Ezen szabadság korlátját képezte – csakúgy mint ma is – az az intelem, hogy a szerződés tartalma kógens jogszabályi előírásba nem ütközhet, vagyis a törvény korlátokat állított a szerződési szabadsággal szemben és a tiltott, jó erkölcsbe és közrendbe ütköző kötelmek alapítását kizárta. Vagyis a magánjogi környezet tekintettel a kereskedelmi jogi szabályokra is, megfelelő alapot teremtett arra, hogy a személyek szabadon hozhassanak létre egymás közötti különböző célra irányuló kötelmi együttműködéseket.

Érdeemes továbbá vizsgálat tárgyává tenni a – bár törvényi erőre soha sem emelkedett, de a magánjogi jogviszonyokat alapjaiban meghatározó – Javaslat által ismert és Társaság²⁸ elnevezéssel illetett jogi formációt. A vizsgált időszakban a Kereskedelmi törvény szabályozza a hatálya alá tartozó pusztán kereskedelmi jellegű társaságokat és a Javaslat rendelkezik mindazokról a formációkról, amelyek a Kereskedelmi Törvény hatálya alá nem tartozó társulások. Véleményem szerint ez a szabályozási környezet érdekes helyzetet teremt, hiszen a kereskedelmi társaságokon túl, az alkalmi egyesüléseket és a társaságot is ismeri a jog. A következőkben összehasonlító jelleggel szeretném bemutatni ezeket a szerveződések.

A Javaslat szerinti a magánjogi társaság társasági szerződéssel, valamint vagyoni vagy nem vagyoni hozzájárulással (személyes közreműködéssel) volt alapítható, az ügyvitelre és képviseletre valamennyi tag jogosult volt,²⁹ mely kérdést a társasági szerződésben rendezték. A tagok egymás közötti viszonya tekintetében a Javaslat úgy rendelkezik, hogy a társaság minden tagja a társaság ügyeit megismerheti, betekintési joggal bír; a tagok egymással szemben fennálló követeléseit átruházni vagy végrehajtás alá vonni nem lehet és a társaság

²⁶ *Szladits Károly* „A magyar magánjog vázlatja I.” (Grill Károly Könyvkiadó vállalata, 1937., 169-170. pp.); *Fürst László* „A magánjog szerkezete” (Grill Károly Könyvkiadó vállalata, Budapest, 1934., 145-155. pp.)

²⁷ *Fürst L.* i.m. 146. p.

²⁸ 1660.§ - 1691.§

²⁹ Magánjogi társaságnál abban az esetben, ha a társaság képviseletéről külön megállapodás nincs, joghatályos nyilatkozattételhez a társaság valamennyi tagjának a nyilatkozata szükséges. (518. Elvi határozat)

megszűnése vagy végelszámolása esetére, annak megejtése előtt egyik tag sem kérheti a közössé vált vagyontárgy felosztását vagy nem rendelkezhet illetőségéről a többi tag beleegyezése nélkül. A tagok a nyereségből és a veszteségből egyaránt részesülnek; a társaság megszűnése pedig a társasági szerződés felmondásával következik be, ami után végelszámolásnak van helye. Ha valamely tag a kilépés jogával él, a társaság nem szűnik meg, hanem továbbra is fennmarad, feltéve, hogy legalább még két tag maradt a társaságban. A Javaslat ismerte a kizárás intézményét is, amelyre akkor került sor, ha valamely tag személyében olyan körülmény állt be, amely a többit idő előtt felmondásra jogosítja, egyhangú határozattal dönthettek az érintett kizárásáról, akivel kilépése idején pénzben el kellett számolni. A röviden felvázolt szabályozásból egyértelműen következik, hogy mind az alkalmi egyesülés, mind a magánjogi társaság esetében a felek szerződéssel vállalkoznak céljuk elérésére. Ez a szerződés az alkalmi egyesülés esetében formátlan, míg a magánjogi társaság esetében a Javaslat nevesít és akként rendelkezik, hogy társasági szerződéssel létesíthető a magánjogi társaság. Egyik kooperáció esetében sem szükséges az alapítás tényének bíróság felé történő bejelentése és egyik kooperáció sem jogképes, azaz cégneve alatt jogokat nem szerezhet és kötelezettségeket nem vállalhat, nincs önálló jogalanyiságuk és nem rendelkeznek székhellyel. Amíg az alkalmi egyesülés egy vagy több kereskedelmi ügylet lebonyolítására létesül, ez az alapítás célja, addig a magánjogi társaság esetében ez a cél a kereskedelmi jellegén kívül bármi más lehet; míg az alkalmi egyesülés rövidebb időre szervezett együttműködés, addig a magánjogi társaság esetében a huzamosabb ideig tartó működés lehetősége sem kizárt. Alkalmi egyesülés és magánjogi társaság létesítéséhez vagyoni hozzájárulás csak annyiban szükséges, amennyiben a végzett tevékenység ezt így kívánta, a felelősség pedig egyetemlegesen alakult, amit a Javaslat a magánjogi társaság esetében tovább differenciált akként, hogy vagyoni hozzájárulás esetében a tagok a betéteinek arányában, az ezt meghaladó mértékben pedig egyetemlegesen felelősek. Ha a fenti rövid összehasonlítást vesszük alapul, elmondható, hogy mindkét formáció vonatkozásában a szerződésen alapuló együttműködéses jelleg dominál, ellentétben a kereskedelmi társaságokkal, ahol a felek szerződése jogalanyt is keletkeztet.³⁰ Ezen túlmenően a Társaság elsődlegesen nem kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik, hanem a szerződésben meghatározott közös cél megvalósítására vállalkoznak, amely cél a kereskedelmi jogon kívül esik és ennek

³⁰ Haszonbérleti jog gyakorlására alakult magánjogi társaságnak nincs önálló jogi személyisége. Az a társ, aki a társasághoz munkájával járul, kétség esetén díjazásra tarthat igényt. (517. Elvi határozat)

elérése érdekében esetleg vagyoni hozzájárulást teljesítenek. Azonban a Javaslat rendelkezik arról, hogy gazdasági tevékenységet is folytathatnak a társaságok, de ebben az esetben a magánjogi társaság kikerül a magánjog hatálya alól és a kkt., valamint a bt. szabályai szerint működik tovább a kereskedelmi jog hatálya alatt. Vagyis a legalapvetőbb elhatárolási szempont a magánjogi társaság és az alkalmi egyesülés esetén pusztán csak annyi, hogy míg az alkalmi egyesülés kereskedelmi tevékenység végzése révén a kereskedelmi jog hatálya alá tartozik, addig a magánjogi társaság ilyen jellemzőkkel nem bír és a magánjog szabályai vonatkoznak rá, de csak abban az esetben, ha gazdasági tevékenységet nem kíván végezni. Ami a szindikátust illeti, ezzel az elnevezéssel csak a kereskedelmi jogban ismert alkalmi társulások voltak illethetőek, ezért – bármennyire is nagy a hasonlóság – a magánjogi társaság nem minősül szindikátusnak, hiszen a kereskedelmi ügyletek végzése ezt a formációt nem jellemzi.

A magánjog szabályozása kapcsán következő lépésként az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban: régi Ptk.) értékelhető, ami már törvényi szinten és nem szokásjogi jelleggel rendezte a magánjogi jogviszonyokat. A magánjogi társaságot polgári jogi társaságként definiálta, az alkalmi egyesülést pedig nem ismerte, az arra vonatkozó szabályok a Kt-ban voltak találhatóak és az 1988-as Gt. hatályba lépéséig kerültek alkalmazásra. A tanulmánynak nem célja a polgári jogi társaságra vonatkozó szabályanyag változásának bemutatása,³¹ a továbbiakban pusztán – a kereskedelmi törvény és ezzel az alkalmi egyesülés hatályon kívül helyezése okán - a szindikátusi szerződés és a polgári jogi társaság egymástól való elhatárolására törekszem. A régi Ptk. hatályon kívül helyezésének pillanatában a polgári jogi társaság³² két alaptípusát ismerte: a koordinatív és a vagyonegyesítő pjt-t. Mindkét típus alapeleme az együttműködés volt szervezett formában. A vagyonegyesítő pjt. kapcsán a felek a polgári jogi társasági szerződésben a gazdasági tevékenységet is igénylő közös cél elérése érdekében történő együttműködésre vállaltak kötelezettséget és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást rendelkezésre bocsátották, míg a koordinatív pjt. esetében a közös gazdasági érdek előmozdítása és az ennek érdekében való

³¹ A kérdésben lásd bővebben: *Szikora Veronika* „A polgári jogi társaság szabályozásának főbb csomópontjai Magyarországon” (Miskolci Jogi Szemle, 2007/1., 20-44. pp.)

³² A kérdésben lásd bővebben: *Ujváriná Antal Edit* „A polgári jogi társaság múltja – jelene – jövője (?) I-II.” (Gazdaság és Jog, 2000/2-3., 11-14. pp és 6-8. pp.; *Papp Tekla* „A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok” in.: Bodzási Balázs „Ünnepi tanulmányok Balásházy Mária tiszteletére” Budapesti Corvinus Egyetem Gazdasági Jogi Intézet, 2010., 271-287. pp.)

tevékenység összehangolása dominált, vagyoni hozzájárulás teljesítése nélkül, vagyis itt csak a felek együttműködésén, a koordináción volt a hangsúly. Ezek alapján a szindikátusi szerződéshez a polgári jogi társaság koordinatív típusa hasonlítható a leginkább, mert mindkét esetben kötelmi együttműködésről van szó, amely létesítéséhez vagyoni hozzájárulásra nincs szükség, a kooperáció a közös érdekek előmozdításában, a tevékenység összehangolásában érhető tetten mindkét esetben és formátlan megállapodás keletkezteti a két formációt. A hasonlóságok okán képez fontos kérdést az elhatárolás, ami alapja pedig abban áll, hogy „(...) amennyiben a kockázatközösségi elem a koordinációs megállapodásból hiányzik, úgy nem koordinatív társaságról, hanem atipikus szerződésről van szó,»³³ mely megállapítást a bírói gyakorlat is igazolja. A tényállás szerint a peres felek dughagyma közös termesztésében állapodtak meg, a műveléshez szükséges földterületet az alperes, a dughagymát és az ültetőgépet a felperes biztosította. A felek megállapodásukban kitértek a nyereségből való részesedés a veszteségek viselésének arányára is és rögzítették az elszámolás határidejét, ami a peres felek között elmaradt. Az első fokon eljáró bíróság, majd a másodfokú bíróság kijavított ítéletében rögzítette az elszámolás mikéntjét, amivel szemben a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt. A felperes arra hivatkozott, hogy közte és az alperes között egy atipikus együttműködési megállapodás jött létre, amely a polgári jogi társaság elemeit is magán hordozza. Azonban az eljáró bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy a felek a kockázatviselés arányában megállapodtak, így nem atipikus együttműködésről van szó, hanem polgári jogi társasági szerződést kötöttek a felek és erre tekintettel a másodfokon eljáró bíróság az elszámolást helyesen állapította meg ítéletében.³⁴

A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban: új Ptk.) a korábbi koordinációs jellegű polgári jogi társaságot nem ismeri, tehát nem teszi lehetővé a közös gazdasági érdek előmozdítására és az erre irányuló tevékenység összehangolására, vagyoni hozzájárulás nélküli pjt. alapítását, hanem azt mondja, hogy pjt. valamilyen közös cél elérésére alapítható, mely cél nem feltétlenül igényel gazdasági tevékenységet, ellentétben a régi Ptk. vagyonegyesítő pjt. szabályaival és ennek a célnak a megvalósítása érdekében a felek együttműködni kötelesek, valamint vagyoni hozzájárulási kötelezettség és közös kockázatviselés terheli a szerződő feleket a pjt. léte alatt. Ez a fogalmi meghatározás

³³ A Polgári Törvénykönyv Magyarázata 2. (Complex, Budapest, 2007. 2037. p.)

³⁴ Kúria Pfv.V.20.902/2014/4.

véleményem szerint nem indokolja a szindikátusi szerződés és a polgári jogi társaság egymástól való elhatárolását, hiszen a közös kockázatviselés, illetve a vagyoni hozzájárulás fogalmi elemként történő szerepeltetése a két kötelmi együttműködés közötti különbséget egyértelművé teszi.

3. Összegzés

Olvasatomban a jogalkotó által képviselt és a diszpozitivitást támogató álláspontja több ponton átgondolásra szorul: egyrészt a kialakult jogbizonytalanság a feleket továbbra is arra fogja sarkallni, hogy szindikátusi jellegű megállapodásukat a diszpozitivitás adta lehetőségek ellenére nem a társasági szerződésben, hanem szindikátusi szerződésben fogalmazzák meg, másrészt az utóbbi megoldást választva a cégnyilvánosság elve kikerülhet, tehát a felek megállapodása továbbra is rejtve marad és csak az abban részes felek ismerik a tartalmat és tudnak a kontraktus létéről. Éppen ezért a szindikátusi szerződés létjogosultsága a jövőt tekintve továbbra is megkérdőjelezhető. Ennek alátámasztására szolgálnak a tanulmányban röviden bemutatott jogtörténeti aspektusok is, amelyek méltán igazolják, hogy a szindikátusi szerződés egy időtálló, a felek igényeihez teljes mértékben igazodó kooperációt testesít meg.

2016. november

1083 Budapest, Üllői út 82. | Tel: (1) 432-9000
Postai cím: 1519 Budapest, Pf.: 275. | Email: AKK_Civilisztikai_Intezet@uni-nke.hu